

Навчальна програма з позашкільної освіти
художньо-естетичного напрямку
«МУЗИЧНА МОЗАЙКА»
(початковий, основний та вищий рівні, 7 років навчання)

*«Схвалено для використання в позашкільних навчальних закладах»
(протокол засідання науково-методичної комісії з позашкільної освіти Науково-методичної
ради з питань освіти МОН України, протокол № 3 від 22.12.2017)*

*Паненко Г. Л. – керівник вокально-хорового
колективу «Мозаїка» комунального закладу
Сумський Палац дітей та юнацтва, відмінник
народної освіти України*

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Хорове мистецтво є одним із засобів музично-творчого розвитку дітей, яке навчає вокально-хоровим прийомам, формує почуття колективізму і дружби, сприяє гармонійному розвитку особистості, надає естетичного забарвлення духовному життю дитини.

Зміст навчальної програми розроблено з урахуванням положень законів України «Про освіту», «Про позашкільну освіту», Положення про позашкільний навчальний заклад.

Особливість навчальної програми полягає у поєднанні ансамблевого та хорового співу в академічній манері з рухом та співом під фонограму мінус, а також у використанні хорових творів місцевих авторів.

Навчальна програма «Хорова мозаїка» реалізується у гуртку художньо-естетичного напрямку і орієнтована на вихованців віком від 6 до 17 років.

Мета навчальної програми – формування базових компетентностей вихованців засобами вокально-хорового співу.

Згідно з поставленою метою, основні завдання програми полягають у формуванні таких компетентностей:

пізнавальної – розширення загального, естетичного та музичного кругозору вихованців; ознайомлення з основними поняттями музичної грамоти, академічного вокально-хорового співу;

практичної – оволодіння навичками індивідуального, ансамблевого та хорового співу;

творчої – формування та розвиток: музичної уяви, образного сприйняття музики та емоційне її виконання; музичних, ритмічних, вокальних та акторських здібностей; музично-естетичного смаку; потреби особистості у творчій самореалізації;

соціальної – виховання любові до вокально-хорового мистецтва, громадсько-патріотичних почуттів, моральних якостей особистості; ціннісних орієнтацій в сфері музичного мистецтва; прагнення до створення комфортного, доброзичливого клімату в колективі.

Навчальний матеріал структурований за рівнями та передбачає таку кількість годин:

- початковий рівень (2 роки навчання) – 72 год. на рік (2 год./тиждень),
144 год. на рік (4 год./тиждень);
- основний рівень (3 роки навчання) – 144 год. на рік (4 год./тиждень);
- вищий рівень (2 роки навчання) – 216 год. на рік (6 год./на тиждень).

Програма початкового навчального рівня спрямована на формування у дітей співацької культури, знайомство їх з елементарними поняттями музичної грамоти. На заняттях вихованці початкового навчального рівня опановують первинні вокальні уміння та навички: правила співу, співацьку поставу і дихання, диригентські жести. На початковому навчальному рівні вокальні навички у вихованців формуються й удосконалюються під час опрацювання численних розспівок і поспівок, скоромовок та мелодій вивчених пісень. Синтетичні та творчі форми виконавської діяльності (музично-ритмічні рухи у вигляді крокувань, «вільних» танців і диригування, інсценування та рольове виконання) допомагають дітям молодшого шкільного віку наочно передати своє бачення художнього образу, відчуття настрою, характеру та розвитку вокального твору. На першому і другому роках навчання значна увага приділяється проведенню музичних ігор з метою формування та розвитку музичних та творчих здібностей, уваги, мислення, пам'яті вихованців. На початковому рівні діти вчать співати по нотах найпростіші мелодії в розмірах $2/4$, $3/4$ з нескладними ритмічними групами.

Навчання за програмою основного рівня передбачає подальше вивчення та відпрацювання вокально-хорових навичок, розвиток творчих здібностей вихованців. Продовжується виховання у дітей любові до музики та прагнення до музичного вдосконалення шляхом створення на занятті творчої, цікавої, психологічно комфортної атмосфери художнього спілкування з музичним мистецтвом; оптимальний із позицій вікової відповідності добір пісенних творів; забезпечення балансу між народною, класичною та сучасною музикою; забезпечення можливостей для успішного вокального розвитку дітей із різним рівнем музичних здібностей. На основному рівні навчання вихованці поглиблюють свої знання з елементарної музичної грамоти; співають із листа мелодії у тональностях до п'яти знаків у розмірах $2/4$, $3/4$, $4/4$ з хроматизмами, модуляціями та двоголосні й триголосні вправи; виконують ритмічні вправи з використанням пройдених ритмічних груп. У цей час вихованці вдосконалюють вокальну техніку та розвивають артистизм виконання. На основному рівні навчання передбачається підготовка дітей до концертних виступів.

Робота за програмою вищого навчального рівня зорієнтована на удосконалення та розширення вокально-хорових навичок, які вихованці набули в групах основного рівня: оволодіння навичками дихання, набуття співацького вокального тону, вільне ненапружене звукоутворення з ефективним використанням резонаторів.

Значний акцент у змісті навчальної програми приділяється роботі над хоровим репертуаром, звертається особлива увага на виконання творів *a cappella* в найкращих зразках класичної спадщини, на спів творів різноманітних стилів і

напрямоків українських і зарубіжних композиторів. На заняттях вихованці вчать працювати з хоровою партитурою, аналізувати її складні місця, володіти співом канонів і поліфонічних творів.

Основні форми організації навчально-виховної діяльності: індивідуальні, групові, колективні.

Методами опрацювання навчального матеріалу є: словесні (бесіда, розповідь, пояснення), наочні (ілюстрація, демонстрація, спостереження, ІКТ), практичні (практичні вправи).

Серед провідних видів діяльності на заняттях: сольний, ансамблевий, хоровий спів; спів з елементами пластики та хореографії; музичні ігри; музично-теоретичні бесіди; репетиції по голосових партіях; зведені репетиції.

У змісті навчальної програми передбачено індивідуальну роботу з вихованцями згідно Положення про порядок організації індивідуальної та групової роботи в позашкільних навчальних закладах (наказ Міністерства освіти і науки України від 11.08.2004 № 651).

Важливим є включення до змісту навчальної програми оздоровчо-рухових вправ: ігор-рухавок, фізкультпауз зі спеціальним комплексом вправ, скерованих на розслаблення м'язів, опорно-рухового апарату, органів та систем, які перебувають у статичному напруженні під час занять.

Рівень знань, умінь і навичок вихованців визначається під час проведення підсумкових занять, концертних виступів, участі у різнопланових масових заходах.

Початковий рівень, перший рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН(зміненний)

№	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1	Вступ	1	-	1
2	Вокальні вправи	7	13	20
3	Вокально-технічна робота над репертуаром	-	57	57
4	Прослуховування музичних творів	5	-	5
5	Основи музичної грамоти	5	3	8
6	Сценічний рух	-	7	7
7	Організаційно-масова робота	-	9	9
8	Підсумок	-	1	1
	Разом	18	90	108

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (1 год)

Теоретична частина. План роботи вокально-хорового колективу. Правила поведінки у позашкільному навчальному закладі, вокально-хоровому колективі. Особливості хорового співу. Колективна природа хорового співу.

2. Вокальні вправи (20 год)

Теоретична частина. Співоча постава, дихання, голосовий апарат, висота звуку, регістр. Жести диригента-хормейстера (увага, дихання, вступ та закінчення співу), характер жесту на «legato», «staccato», «non legato», «marcato».

Практична частина. Вправи для розвитку співочого дихання: економний видих на 10, 15; видих на шиплячі приголосні звуки ш, с, пф, кх; вправи на формування голосних звуків, чіткої дикції та артикуляції (спів на склади: мі-ме-ма-мо-му та ін.); вправи на вирівнювання хорового унісону, уміння повторити заданий звук; вправи на формування правильної співочої атаки звуку (м'якої і твердої); вправи на розвиток навичок колективного співу (вступ та закінчення співу разом, спів різновисотних звуків, тримання строю, інтонування тощо). Музична гра «Луна» (ритмічна, мелодійна). Рухова музична гра «Якщо весело живеться».

3. Вокально-технічна робота над репертуаром (57 год)

Практична частина. Виконання хорових творів з репертуару: українські народні пісні «Про Омелька», «Котику сіренький», «Женчикок-брєнчикок», «Ой ходить сон», І. Бойко «На зарядку», І. Кириліна «Пісенька», П. Савельєв «Звіробіка», А. Гретрі «Суперечка», Н. Рось «Моя бабуся» та ін.

4. Прослуховування музичних творів (5 год)

Теоретична частина. Значення музики. Слухання та аналіз вокальних творів (українські народні пісні: «Ой ходить сон», «Котику сіренький» (колискові), «Коноплі» (жартівлива), «Соловеєчку» (трудова), «Перстень», «Мак», «Скрипка та бубон» (пісні-ігри) та ін.

5. Основи музичної грамоти (8 год)

Теоретична частина. Звук, висота звуку, регістр. Метроритм (сильна і слабка долі, такт). Темп. Динаміка.

Практична частина. Вправи на повторення ритмічного малюнка; вправи на відтворення ритмічного малюнка вивченої пісні; спів за рукою диригента вивчених вправ і пісень; спів вправ із динамічними відтінками; вправи на розвиток мелодійного та гармонійного слуху: визначення на слух висоти звуку, кількості (один чи два), напрямку руху мелодії, поступовості чи стрибковості тощо.

6. Сценічний рух (7 год)

Практична частина. Вправи на сценічний рух, розвиток координації рухів, пластичності. Музичні рухливі ігри: «Яке дзеркальце краще?», «Ой Василю, товаришу», «Пай-рам-пам-пам».

7. Організаційно-масова робота (9 год)

Практична частина. Участь вокально-хорового колективу у концертах згідно плану масових заходів закладу. Святкування календарних свят (День працівника освіти, Новий рік, Різдво, 8 Березня тощо), днів іменинника тощо.

8. Підсумок (1 год)

Практична частина. Підведення підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати і розуміти:

- елементарні поняття музичної грамоти;
- будову і принцип роботи голосового апарата;
- професійні вимоги до учасника хорового колективу.

Вихованці мають вміти і застосовувати:

- початкові вокально-хорові навички (співацька постава, дихання, звукоутворення, артикуляція);
- початкові навички колективного виконання;
- нескладні музично-ритмічні рухи;
- створений ритмічний акомпанемент до пісні.

Вихованці мають набути досвід:

- індивідуального, ансамблевого та хорового співу;
- сприймання музики та емоційне її виконання.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ

№ з/п	Обладнання	Кількість/шт.
1	Фортепіано	2
2	Музичний центр	1
3	Підсилювач «Technics»	1
4	Акустична система «Амфітон 50 АС - 022»	2
5	Мікшерський пульти «Maskie»	1
6	Мікрофони з шнурами	5
7	Мікрофонна стойка	2
8	Нотна література	за програмою
9	Наочність з нотної грамоти	1
10	Диски з «мінусовками»	за програмою
11	Кастаньети	2
12	Кастаньети	2

13	Металофон	1
14	Бубонці	1
15	Трикутник	1
16	Піоніка	1
17	Маракаси	2
18	Сценічні костюми	за потребою